

Oponentský posudek habilitační práce

Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy, obor Teologie

Název práce: Global governance? Historické, politické a teologické perspektivy světového řádu

Autor: PhDr. Roman Míčka, Th.D., Ph.D.

Oponent: doc. PhDr. Ladislav Cabada, Ph.D.

Otázka globálního vládnutí bývá v posledních desetiletích prezentována zpravidla jako jedno z klíčových a v zásadě profilujících témat oboru mezinárodní vztahy. S o to větším potěšením je pak třeba přijmout transdisciplinární studii Dr. Romana Míčky, která vedle politologických, resp. mezinárodně-vztahových přístupů zahrnuje rovněž významný přesah do oblasti dějin idejí, primárně pak problematiku globálního vládnutí zasazuje do teologické perspektivy. V habilitantově pojetí je tato mezioborová syntéza vyvedena s pozoruhodnou lehkostí, což je bezpochyby způsobeno zejména předchozím doktorským studiem jak teologie, tak i politologie – v obou případech navíc byli školiteli významní odborníci, prof. Karel Skalický v oblasti systematické teologie, prof. Pavel Barša pak v oblasti teorie politiky a dějin idejí.

Habilitační práce je prezentována v podobě monografické publikace, již před vydáním recenzovali další přední odborníci profilovaní ve vícero disciplínách, což opět pozitivně přispělo k skutečnosti, že roviny politologická, teologická a historická nejsou představeny odděleně, ale naopak v textu intenzívně prorůstají. Nehledě na jasné transdisciplinární charakter práce nicméně základní axiomy, s nimiž habilitant pracuje, vycházejí z teologických základů, což do habilitační práce vnáší významné – a pozitivní – napětí mezi dominantními přístupy soudobého sociálně-vědního diskursu zaměřeného na otázku globálního vládnutí, tedy primárně (neo)liberální institucionalismus, resp. sociální konstruktivismus, a tradiční teologické či teleologické přístupy spojené s filosofií dějin v pojetí katolické církve, ale rovněž dalších křesťanských denominací. Práce je tak mj. i obhajobou křesťanského pojetí přirozeného práva ve vztahu k myšlence všeobecného lidství a globální správy věcí veřejných založené na zásadách sociální nauky církve.

Jako politolog přirozeně necítím dostatek kompetence a *pouvoir* ke kritické disputaci nad otázkami teologickými, resp. religionistickými. Není toho v zásadě ani zapotřebí, protože práce – jak již bylo naznačeno – povětšinou zachovává mezioborový charakter a je v tomto ohledu skutečně syntetickou a do značné míry i synkretickou (na mysli zde přitom nemám jen stručné kapitoly v její poslední části věnované přístupu vybraných nekřesťanských náboženství a filosofických směrů náboženské povahy k otázce globálního vládnutí).

Práce je logicky strukturována na časové ose, přičemž habilitant ji v první, historické části, vystavěl na principu disputace idejí – v konkrétních historických etapách tak vůči sobě začasté staví dva myslitele, resp. myšlenkové směry, jež se mu stávají jakýmsi ideáltypem. Je to zajisté přístup selektivní, což je nejlépe vidět na poměrně značném časovém skoku po kapitole věnované Campanellovi, resp. Komenskému, a politolog by bezpochyby právě do období 18. století vložil obsáhlé pasáže věnované klíčovým autorům kontraktualistické školy – postrádám zejména rozpravu o konceptu ušlechtilého divocha u Rousseaua, resp. obsáhlejší analýzu proměn a modalit filosofické antropologie v osvícenství. Současně jsem si nicméně vědom, že pro autorův záměr se nejedná o podstatné téma, a to i s ohledem na pozitivistický – a tedy (ne)teologický či dokonce antiteologický charakter této diskuse.

Klíčovou částí habilitační práce je druhá kapitola věnovaná teologickým podnětům ke světovému řádu v moderní době, tedy od 19. století až do současnosti. Specifická pozornost je věnována posledním třem pontifikům – Janu Pavlu II., Benediktu XVI., resp. Františku I. Auto zde citlivě a dle mého soudu velmi přesně na veřejných prezentacích těchto papežů dokumentuje proces desekularizace, resp. revitalizace a mobilizace katolické církve a obecně křesťanství vůči postupující liberalizaci, již církev a soudobí církevní autoři vnímají jako anarchizující a směřující k rozkladu hodnot a řádu. Dr. Míčka velmi sdělnou formou prezentuje kritické postoje vůči „kultuře smrti“, vůči rozkladu tradičních hodnot, jak je církev vnímají, vůči „humanrightismu“, konzumerismu ad. Jako politolog pak tento vývoj dokáže dobře využít pro argumentaci roztržitého Západu mezi lockeovskou a kantovskou etiku, a to jak na příkladu států (mezinárodní vztahy), tak i segmentace společností v západních státech. V těchto pasážích je práce velmi užitečným příspěvkem k debatě o soudobých „kulturních bojích“ v západních společnostech včetně české.

Mám-li zmínit některé diskutabilní části práce, pak bych tak učinil krátkým výčtem, jenž vnímám současně jako otázky k rozpravě:

- V pasáži věnované papežům Piu XI., resp. Piu XII. autor pozitivně reflektuje jejich kritický postoj vůči komunismu i nacismu. Jako politolog nicméně nemohu přehlédnout, že zcela přechází otázku vztahu obou pontifikátů k fašismu. Kvituji, že papež odsoudil nacistickou okupaci Polska, ale nutně se musím ptát, zda stejně kriticky nahlížel na italský útok na Habeš či vznik a vnitřní totalitní uspořádání klerofašistických systémů v ustašovském Chorvatsku, Slovenské republice a zejména pak na režimy v Itálii, resp. Španělsku?
- V souvislosti s touto otázkou vidím jako diskutabilní i sdělení na str. 230, že „katolické myšlení nikdy nepodporovalo silné formy nacionalismu“ – opravdu nevidím v katolictví (ale i jiných křesťanských denominacích) silné nacionalistické národní školy?
- Mohl by habilitant více rozvést myšlenku Jana Pavla II. O „hříšné Evropě, resp. EU“? (str. 375). Jak tento postoj papeže odlišit od postojů populistických stoupců teorie spiknutí typu Jiřího Hájka?

Celkově s potěšením konstatuji, že předložená práce dle mého soudu naplňuje všechny běžně sledované standardy u habilitačních prací a doporučuji ji k obhajobě a dalšímu pokračování habilitačního řízení.

V Tlučné, dne 11. října 2019

doc. PhDr. Ladislav Cabada, Ph.D.